

On va l'ensenyament públic?

Carlos Alonso Arias
Jesús Martínez Vargas
IES ALCÚDIA

EN aquest article defensem la idea d'una educació pública basada en una sèrie de principis com ara la solidaritat, la justícia, la igualtat d'oportunitats, la convivència i la democràcia, que tothom diu compartir, en teoria. La pràctica és ben diferent.

A la primera part de l'article comentarem una proposta organitzativa que atempta clarament contra aquests valors ètics i cívics que emmarquen totes les disposicions legals del nostre sistema educatiu. Diem educar per la convivència i separem. Diem educar per la igualtat d'oportunitats i amplifiquem les diferències socials.

A la segona part de l'article exposem un plantejament curricular que mostra, sense cap mena de dubte, que el desenvolupament integral de la personalitat no és un objectiu real del nostre sistema educatiu. No hi ha res millor que aquesta visió miop de la utilitat econòmica a curt termini, que és la que es troba darrera d'aquest tipus d'interpretació del currículum, per acabar amb la creativitat i la vitalitat cultural de qualsevol societat. Aquesta interpretació del currículum deixa entreveure un ciutadà entès com mà d'obra.

A l'IES Alcúdia i altres centres es comencen a proposar nous tipus d'agrupaments per als cursos vinents. Un d'aquests nous programes consisteix en agrupar els alumnes amb bon rendiment acadèmic en un sol

grup a 1r, 2n i 3r de ESO. Aquest nou invent ens sembla preocupant.

Hem sentit dos arguments a favor d'aquest tipus d'agrupació. El primer diu que els alumnes amb un bon rendiment acadèmic tenen dret a desenvolupar les seves capacitats, cosa que és impossible en les circumstàncies actuals. El segon és que actualment l'alumnat de Batxillerat minva constantment, i és convenient crear un itinerari directe cap als Batxillerats.. Pensem un poc.

Comencem pels arguments més generals. L'educació sempre s'ha entès com un procés de millora de la condició humana i, actualment també ha de ser un instrument de compensació de les desigualtats socials, no només un procés d'instrucció. Se'ns demana educar en valors però, quins valors podem promoure? La solidaritat, la convivència, la igualtat d'oportunitats... Aquesta és la teoria i ningú la discuteix, al menys en públic. Però la pràctica és ben diferent.

Tothom sap que existeix una forta correlació entre els problemes familiars i el baix rendiment acadèmic. Els grups d'alt rendiment, en tot cas, contribueixen a augmentar les diferències i no a compensar-les.

L'educació en valors no pot venir més que de la pràctica d'aquests valors. Mentre parlem de solidaritat, els alumnes observen com el sistema educatiu es prepara per discriminar. L'alumnat, que ja ha sentit parlar de la possibilitat d'aquest tipus d'agrupament ho té molt clar i ho expressa rotundament: "l'any qui ve faran grups de llests i de beneits."

Que un bon alumne/a es senti satisfet d'ajudar i servir de model a companys amb una menor capacitat és, trobem, una ensenyança molt més valuosa que unes poques pàgines del llibre.

En segon lloc existeixen arguments de tipus pedagògic que desaconsellen aquest tipus d'agrupament.

És un fet molt conegut que els grups i els individus són sensibles a les expectatives que generen en el seu entorn. Si les expectatives són bones, el grup o l'individu donarà el millor de la seva capacitat per tal de complir amb el que s'espera d'ells. En el cas de constituir grups d'alt rendiment, hem pensat com influirà a la resta de grups que hauran quedat sense l'alumnat més capaç?

D'una altra banda si l'atenció a la diversitat de l'alumnat amb bons resultats es realitza matèria per matèria, es potenciaran les capacitats d'aquest alumnat d'una manera més precisa i personalitzada.

Un tercer argument de tipus pedagògic és que l'alumnat de 1r curs de la ESO no és prou madur com per decidir el seu destí acadèmic i formar part d'un itinerari d'accés preferent a batxillerat.

Existeixen, també, arguments de tipus psicològic. L'alumnat i el professorat de la resta dels grups, conscients que l'alumnat d'alt rendiment es troba agrupat en un altre grup, disminuiran el grau d'exigència i, sense dubte, baixarà el nivell acadèmic, encara més.

Existeixen arguments de tipus legal i pràctic. Ja existeixen les mesures per atendre la diversitat de l'alumnat d'alt rendiment, les adaptacions curriculars, tristament desconegudes per una part del claustre. Per què no intentar posar en pràctica l'instrument que ja tenim a mà?

Finalment, la darrera crítica és de tipus metodològic. En quin tipus d'anàlisi s'ha basat la proposta de formar grups d'alt rendiment? Nosaltres encara no hem vist cap estudi. L'únic que tenim són impressions. I les impressions no són fonaments prou forts com per construir el futur dels joves.

D'una altra banda sembla que el professorat és l'únic gremi que no s'equivoqua mai. Com és que, cada any, els grups són tan bons de dur durant els dos primers mesos del curs i, ja per Nadal, tornen tan difícils? A més d'estar preparats en cadascuna de les nostres matèries, el professorat ha de donar exemple.

II

La publicació de l'Avantprojecte de Llei Orgànica d'Educació (LOE) el passat dia 30 de març ha portat novament inquietud a les sempre intranquilles aigües de l'ensenyament artístic de les escoles i instituts. Desgraciadament la

història no és nova i desgraciadament també es repeteix massa sovint.

Una mica d'història. No és fins l'aprovació de la LOGSE l'any 1990 que l'ensenyament musical adquireix un status educatiu digne: obligatori a tots els cursos de Primària (una sessió setmanal dins l'Àrea Artística), a la Secundària és obligatori també als tres primers cursos (dues sessions setmanals) i troncal a 4t d'ESO (a la majoria de comunitats autònomes amb una càrrega lectiva de tres sessions setmanals).

Curiosament, amb el Decret d'Humanitats impulsat per la ministra Esperanza Aguirre la promesa de millora de l'ensenyament artístic es tradueix, en el cas de la música, en una disminució de l'horari passant a una sessió setmanal per cada cicle de l'ESO i en la desaparició d'una optativa de música a 1r de Batxillerat. La publicació del RD 3473/2000 de 29 de desembre (BOE del 16 de gener de 2001) confirma les previsions: el ministeri no ha pres en consideració les reivindicacions del professorat i es fa oficial la reducció horària. El regateig a les diferents comunitats fa que, en el cas de les Illes Balears, es mantingui la situació. Les diferències entre comunitats pel que fa als ensenya-

ments artístics són considerables.

Un any més tard la Llei de Qualitat (LOCE) de la ministra Pilar del Castillo encara empitjora la situació: l'Àrea d'Educació Artística a Primària no figura inicialment a l'avantprojecte de Llei, desapareix música a 1r d'ESO (obligatòria només a 2n d'ESO), a segon cicle només figura a un dels itineraris, desapareix Cant Coral, la Música de 1r de Batxillerat passa a ser Història de la Música a 2n de Batxillerat. En resum, pèrdua d'hores i pèrdua de continuïtat de l'ensenyament. La gran preocupació que generen aquestes mesures afavoreix la creació de la Confederació d'Associacions d'Educació Musical (COAEM) i de la nostra Associació d'Ensenyants de Música de les Illes Balears (AEMIB).

Quan tot pareix perdut, la victòria del PSOE a les Eleccions Generals de l'any 2004 va deixar a l'aire les mesures previstes a la LOCE. Un raig d'esperança apareixia al negre horitzó dels ensenyaments artístics tot tenint en compte que al seu programa electoral el PSOE parlava d'estendre l'ensenyament artístic a la majoria de la població, democratitzar l'accés a l'ensenyament artístic, ordenar i potenciar l'ensenyament artístic a l'ensenyament de règim general.

En canvi, què ens trobem a l'Avantprojecte de Llei Orgànica d'Educació? Trobem que no es compleixen aquestes promeses electorals: no hi ha Educació Artística a Infantil, a Primària continua com ara (una insuficient sessió setmanal), passa de ser obligatòria als tres primers cursos de l'ESO a una situació indefinida (art. 24.1: "En cada uno de los tres primeros cursos de la etapa todos los alumnos cursarán las materias siguientes: ciencias de la naturaleza, educación física, geografía e historia, lengua castellana y literatura y lengua cooficial, si la hubiere, y

su literatura, lengua extranjera y matemáticas"; art. 24.2: "Además, en al menos uno de estos tres primeros cursos todos los alumnos cursarán las materias siguientes: educación para la ciudadanía, educación plástica y visual, música y procesos tecnológicos e informáticos"), a 4t curs forma part d'un bloc de vuit assignatures optatives de les quals s'han de triar tres, a batxillerat la situació és encara més incerta.

El Ministeri ha emès una nota de premsa instant a la calma i dient que si 2+2+2 són 6 (dues sessions de 1r, 2n i 3r d'ESO) també obtenim el mateix resultat si sumem 3+3 (sic) sense especificar a quin nivell es faran aquestes sessions.

CONCLUSIONS

- Resulta desesperant que es segueixin replantejant, una i altra vegada, temes com ara la necessitat d'una educació integral (música, art i filosofia incloses) i compensadora de desigualtats que, en qualsevol part civilitzada del planeta ja ni es qüestionen. Aquest continu replantejament amaga la tensió que existeix entre els valors que, en teoria regeixen la nostra societat, i els que realment la governen.
- Romanones solia dir "Para ellos las leyes, para nosotros los reglamentos". És al llarg d'aquest procés que va des de les lleis més generals fins a la pràctica docent, on els valors es transformen, des dels que diem defensar fins als que defensarem realment si acceptem, sense oposició, el rumb que està prenent l'educació pública.

Potser la part més important de la nostra tasca com a docents sigui la de mostrar als joves que una societat millor és realment possible. L'escola ha de representar el que creiem que la societat ha de ser, no plegar-se al que actualment és. No ho oblidem.

BIBLIOGRAFIA

- CORTINA, Adela: "La filosofía en la escuela". El País, 9 de maig de 2005, pàg. 16.
<http://www.aemcat.org/> [Associació d'Ensenyants de Música de Catalunya. Darrera consulta: maig de 2005].
<http://www.aulodia.com/> [Associació del Professorat de Música de Primària i Secundària de la Comunitat Valenciana. Darrera consulta: maig de 2005].
<http://www.balearweb.net/aemib/> [Associació d'Ensenyants de Música de les Illes Balears. Darrera consulta: maig de 2005].
<http://www.apema.org/> [Asociación de Profesores y Estudiantes de Música de Asturias. Darrera consulta: maig de 2005].
<http://usuarios2.arsystel.com/fabad/index.htm> [Web de la COAEM, Confederación de Asociaciones de Enseñanza Musical. Molt interessant la secció sobre Documents. Darrera consulta: maig de 2005].
 MARTÍNEZ VARGAS, Jesús i MENÉNDEZ REDONDO, Mercedes: "L'educació que volem... alguns i algunes docents". Cantabou (Revista del CPR d'Inca), núm. 0, febrer de 1999, pàgs. 16-19.
 SAVATER, Fernando: "¿Adiós a la filosofía?". El País, 19 de maig de 2005, pàg. 15.
 SAVATER, Fernando: *El valor de educar*. Barcelona, Ariel, 1997.